

**Instytut Analiz
Monitor Rynku Nieruchomości MRN.pl**

NOTARIALNE POŚWIADCZENIE DZIEDZICZENIA JAKO NOWA PROCEDURA SPADKOWA

Paweł Wiater

Kraków, czerwiec 2009

**Instytut Analiz
Monitor Rynku Nieruchomości MRN.pl**

30-134 Kraków, ul. Zarzecze 114a
tel. +48 12 378 31 30, fax +48 12 378 31 29
KRS 0000263193, REGON 120328302, NIP 677-227-92-06
e-mail: zarzad@mrn.pl

www.mrn.pl

NOTARIALNE POŚWIADCZENIE DZIEDZICZENIA JAKO NOWA PROCEDURA SPADKOWA

Od niedawna pojawiła się możliwość wyboru pomiędzy dwoma, „konkurencyjnymi” sposobami stwierdzenia nabycia spadku. Dotychczas sądowe stwierdzenie nabycia spadku było jedynym możliwym sposobem nabycia spadku. Dnia 2 października 2008 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz innych ustaw (Dz. U. z 207 r., nr 181, poz. 1287), której celem było umożliwienie spadkobiercom wyboru pomiędzy przeprowadzeniem procedury stwierdzenia nabycia spadku w sądzie albo w kancelarii notarialnej. Nie oznacza to, że od tego dnia system zaczął funkcjonować, w rzeczywistości poświadczenie dziedziczenia u notariusza można przeprowadzić dopiero od marca 2009 r. Opóźnienie to wynikało z uwagi na prawie półroczne przedłużenie się prac nad elektronicznym rejestrem poświadczeń dziedziczenia, który dopiero od marca 2009 r. zaczął funkcjonować.

Sądowe stwierdzenie nabycia spadku

Chcąc przedstawić instytucję notarialnych poświadczeń dziedziczenia, należy najpierw omówić istotę sądowego stwierdzenia nabycia spadku. Przeprowadzana jest ona w sądzie spadku, przez który należy rozumieć sąd ostatniego miejsca zamieszkania osoby zmarłej (spadkodawcy), a jeśli jego miejsca zamieszkania w Polsce nie da się ustalić, sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku składa się na piśmie, a opłata sądowa od takiego wniosku wynosi 50,00 zł. Na wyznaczenie rozprawy, która jest obowiązkowa, czeka się w zależności od ilości spraw w danym sądzie (przeciętnie 3 miesiące). Generalnie wniosek o stwierdzenie nabycia spadku składa się po upływie 6 miesięcy od dnia śmierci spadkodawcy, bowiem do tego dnia spadkobiercy mogą złożyć oświadczenia o przyjęciu spadku (wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza) albo o odrzuceniu spadku. Jeśli sąd wcześniej wyznaczy rozprawę, to albo przed notariuszem albo w sądzie składa się oświadczenia co do przyjęcia lub odrzucenia spadku. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku staje się prawomocne 3 tygodnie po dniu rozprawy, na której sąd ogłosił to postanowienie. Niestety trzeba złożyć kolejny wniosek do sądu spadku o wydanie takiego prawomocnego postanowienia opłacając go po 6,00 zł za każdy wydany egzemplarz. Nie ma określonego terminu w jakim powinno być przeprowadzone postępowanie spadkowe po zmarłym. Często aby uregulować sprawy własnościowe jakichś nieruchomości przeprowadza się postępowania po osobach, które zmarły kilkadziesiąt lat temu i (jeśli jest to dopuszczalne) ten sam sąd potwierdza nabycie spadku po kilku osobach.

Notarialne stwierdzenie nabycia spadku

Trochę inaczej jest w sytuacji postępowania spadkowego, które przeprowadzone jest przez notariusza.

Po pierwsze notariusz sporządza akt poświadczenia dziedziczenia na podstawie dziedziczenia ustawowego (czyli wówczas gdy testament nie został sporządzony) lub testamentowego (a więc testamentu sporządzonego zarówno w formie aktu notarialnego, jak i własnoręcznego oraz testamentu sporządzonego w ten sposób, że spadkodawca w obecności dwóch świadków oświadczył swoją ostatnią wolę wobec wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu lub gminy, albo kierownika urzędu stanu cywilnego, a następnie jego oświadczenie zostało protokolarnie spisane), z wyłączeniem dziedziczenia na podstawie testamentów szczególnych. Te ostatnie to testamenty sporządzone ustnie, sporządzone podczas podróży polskim statkiem lub samolotem oraz testamenty wojskowe.

Po drugie notariusz nie sporządzi aktu poświadczenia dziedziczenia po osobach, które zmarły przed dniem 1 lipca 1984 r. oraz po osobach, które w chwili śmierci były cudzoziemcami lub, nie posiadając żadnego

obywatelstwa, nie zamieszkiwały w Rzeczypospolitej Polskiej albo w sytuacji gdy skład spadku wchodzi prawa rzeczowe lub posiadanie nieruchomości położonej za granicą.

Po trzecie notariusz sporządzi akt poświadczenia dziedziczenia wyłącznie wtedy, gdy stawia się przed nim wszystkie osoby, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi lub testamentowi, a nadto gdy brak jest między spadkobiercami sporu na tle dziedziczenia po spadkodawcy oraz gdy nie ma wątpliwości co do udziałów spadkobierców w masie spadkowej (czyli majątku po spadkodawcy). W sytuacji gdy spadek z ustawy przypada gminie lub Skarbowi Państwa, bo brak jest spadkobierców powołanych do dziedziczenia z ustawy, notariusz odmówi poświadczenia dziedziczenia.

Oczywiście notariusz nie sporządzi aktu poświadczenia dziedziczenia wówczas gdy już taki akt został sporządzony albo gdy zostało już wydane przez sąd postanowienie spadkowe po spadkodawcy bądź toczy się już sprawa spadkowa.

Należy zaznaczyć, że aby dokonać całej powyższej procedury należy najpierw umówić się na dokonanie tych czynności u notariusza. W wypadku notarialnego poświadczenia dziedziczenia nie obowiązuje „rejonizacja” – całą procedurę możemy przeprowadzić u dowolnie wybranego notariusza. Zażąda on podania szczegółowych danych osobowych spadkodawcy i spadkobierców, a także przedłożenia odpowiednich dokumentów. Będą to: odpis aktu zgonu spadkodawcy, odpisy aktów stanu cywilnego osób powołanych do spadku z ustawy oraz ewentualnie inne dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie praw do spadku (np. testament).

3 etapy postępowania u notariusza

Postępowanie spadkowe u notariusza składa się z trzech etapów:

- I. spisania protokołu dziedziczenia przy udziale wszystkich osób mogących wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi i testamentowi,
- II. sporządzenia aktu poświadczenia dziedziczenia,
- III. zarejestrowania certyfikatu poświadczenia dziedziczenia w elektronicznym rejestrze prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną.

I.

W protokole dziedziczenia notariusz zamieszcza:

- 1) zgodne żądanie poświadczenia dziedziczenia złożone przez osoby biorące udział w spisywaniu protokołu,
- 2) oświadczenia o istnieniu lub nieistnieniu osób, które wyłączałyby znanych spadkobierców od dziedziczenia lub dziedziczyłyby wraz z nimi,
- 3) oświadczenia o znanych testamentach spadkodawcy lub braku takich testamentów,
- 4) oświadczenia, że w odniesieniu do spadku nie zostało uprzednio wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku i nie toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ani nie został sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia,
- 5) oświadczenia, czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne oraz który spośród spadkobierców powołanych do spadku z ustawy odpowiada warunkom przewidzianym do dziedziczenia gospodarstwa rolnego,
- 6) oświadczenia, czy spadkodawca w chwili śmierci był cudzoziemcem lub, nie posiadając żadnego obywatelstwa, nie zamieszkiwał w Rzeczypospolitej Polskiej albo w skład spadku wchodzi prawa rzeczowe lub posiadanie nieruchomości położonej za granicą,
- 7) oświadczenia, czy były składane oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, czy zostało wydane orzeczenie dotyczące niegodności dziedziczenia oraz czy były zawierane umowy z przyszłym spadkodawcą w przedmiocie zrzeczenia się dziedziczenia po nim,

8) wzmiankę o pouczeniu przez notariusza o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

Za sporządzenie protokołu dziedziczenia notariusz pobierze opłatę notarialną w wysokości: 100,00 zł + 22% VAT. Dodatkowo za każdy wypis z protokołu pobierze opłatę liczoną od ilości stron, tj. za każdą stronę 6 zł + 22% VAT.

Jeżeli przy powyższej czynności zostanie złożony u notariusza testament, to dokona on dodatkowo jego otwarcia i ogłoszenia, chyba że otwarcie i ogłoszenie testamentu już nastąpiło. Dokonywane to jest również w formie protokołu notarialnego, którego koszty wynoszą 50 zł + 22% VAT i koszty wypisów.

II.

Po spisaniu protokołu dziedziczenia oraz ewentualnie otwarcia i ogłoszenia testamentu notariusz sporządza akt poświadczenia dziedziczenia. Oprócz określenia w nim spadkodawcy, notariusz określa spadkobierców, którym przypadł spadek, podając ich imiona, nazwiska, imiona rodziców, datę i miejsce urodzenia (albo nazwę i siedzibę, gdy są osobami prawnymi). Określa też tytuł powołania do spadku i wysokość udziałów w spadku. W przypadku dziedziczenia ustawowego podaje, czy spadkobierca był małżonkiem spadkodawcy, jego krewnym (określając przy tym, w jakim stopniu), a w przypadku dziedziczenia testamentowego wskazuje formę testamentu. Podaje też, którzy spadkobiercy dziedziczą gospodarstwo rolne z ustawy i jakie mają w nim udziały. Akt podpisują wszyscy biorący udział w spisaniu protokołu dziedziczenia oraz notariusz.

III.

Następnie notariusz dokonuje rejestracji tego aktu poświadczenia dziedziczenia w rejestrze prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną – robi to za pośrednictwem internetu przy pomocy kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Zarejestrowanie nie nastąpi, jeżeli w stosunku do danego spadku został już uprzednio zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia. Adnotację o zarejestrowaniu aktu poświadczenia dziedziczenia notariusz zamieszcza na sporządzonym akcie, wskazując numer wynikający z kolejności wpisu w rejestrze, a także dzień, miesiąc i rok oraz godzinę i minutę dokonanego wpisu. Za sporządzenie takiego aktu notariusz pobierze kolejną opłatę notarialną w wysokości: 50,00 zł + 22% VAT. Dodatkowo za każdy wypis z aktu pobierze opłatę liczoną od ilości stron, tj. za każdą stronę 6 zł + 22% VAT.

Taki zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia sporządzany przez notariusza ma skutki prawomocnego poświadczenia o stwierdzeniu nabycia spadku. Oznacza to, że spadkodawca może wykazywać się takim aktem przed wszystkimi potencjalnie zainteresowanymi osobami. Nie trzeba tak jak w sądzie, czekać 21 dni po dniu rozprawy, na której sąd wydał postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku na jego uprawomocnienie się. Czasem jednakże może się zdarzyć, że sąd spadku uchyli nawet taki zarejestrowany akt, w sytuacji gdyby okazało się, że co do tego samego spadku zostało wydane wcześniej postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku. Zawiadamia o tym notariusza, który sporządził uchylony akt oraz Krajową Radę Notarialną, przesyłając do nich odpisy wydanego orzeczenia.

Wypis zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia notariusz wydaje stronom aktu oraz ewentualnie osobie, która wykaże istnienie interesu prawnego. Jedynie w przypadku żądania sądu, prokuratora, izby skarbowej oraz urzędu skarbowego notariusz przesyła wypis zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia.

Rejestr Aktów Poświadczenia Dziedziczenia

Na stronie internetowej Krajowej Rady Notarialnej (<http://www.rejestry.net.pl/>) można znaleźć rejestr aktów poświadczenia dziedziczenia, gdzie za pomocą numeru PESEL spadkodawcy lub jego imienia i nazwiska oraz opcjonalnie miejscowości zamieszkania lub zgonu spadkodawcy można ustalić czy po danej osobie

został już sporządzony taki akt. Rejestr ten jest jawny i wszyscy mają do niego dostęp, ale zawiera tylko dane dotyczące spadkodawcy, nie dowiemy się z niego, kto jest spadkobiercą i w jakim udziale dziedziczy.

Zalety i wady notarialnego poświadczenia dziedziczenia

Należy zaznaczyć, że notarialne poświadczenie dziedziczenia jest mniej sformalizowane i szybsze niż stwierdzenie nabycia spadku w sądzie, ale niestety nie wszyscy mogą skorzystać z tej drogi. Ograniczeniem może być choćby data śmierci spadkodawcy, ale prawdopodobnie największą trudność sprawi zebranie wszystkich spadkobierców w jednym terminie u notariusza. Dodatkowo notarialne poświadczenie kosztuje więcej niż w sądzie. W sądzie jest to kwota 50 zł (plus koszty zależne od ilości egzemplarzy Postanowień) u notariusza to co najmniej 183 zł (plus koszty wypisów). Ale w sytuacji, gdy jest tylko kilku spadkobierców, którzy nie spierają się o majątek spadkowy warto jest zrobić to u notariusza, choćby z tego powodu, że dla przeciętnego człowieka często już sama myśl o wizycie w sądzie (nawet w tak nieskomplikowanej sprawie) wywołuje niepotrzebny stres. Nadto u notariusza nie trzeba składać żadnych wniosków na piśmie, bo całą procedurę przeprowadzi notariusz, którego na dodatek to my wybierzemy i ustalimy z nim termin wizyty. Ważne jest także to, że akt poświadczenia dziedziczenia jest prawomocny od chwili zarejestrowania go, czyli w praktyce zaraz po jego wydaniu.

radca prawny Paweł Wiater

Podstawa prawna:

- Ustawa z 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy - Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 181, poz. 1287).